

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра дошкільної і початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННІПП

Світлана КОНДРАТЮК

« 30 » серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕНЕДЖМЕНТ У СИСТЕМІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВИТИ

галузь знань **01 Освіта / Педагогіка**

спеціальність **012 Дошкільна освіта**

освітньо-професійна програма Дошкільна освіта

Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною
комісією ННІПП

« 30 » серпня 2023 р.

Голова

Юлія БОНДАРЕНКО

доктор педагогічних наук, професор

Розробник:

Ольга Шаповалова, к. пед. н., доцент кафедри дошкільної і початкової освіти

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри дошкільної і початкової освіти

Протокол № 1 від «30» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри

Наталія ПАВЛУЩЕНКО,
к. пед. н., доцент кафедри
дошкільної і початкової освіти

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Освітній ступінь: магістр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
1-й		1-й	
Лекції			
10 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
16 год.		4 год.	
Лабораторні			
-		-	
Самостійна робота			
90 год.		112 год.	
Консультації:			
4 год.		год.	
Вид контролю: екзамен			
Загальна кількість годин - 120			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Процес модернізації освіти в Україні передбачає формування якісно нової системи освітнього менеджменту, яка б відповідала вимогам часу і враховувала б і міжнародний досвід у цій сфері, і специфіку вітчизняних соціокультурних умов. При якісному оновленні системи освіти, що здійснюється за якісно нових соціокультурних умов, не можна застосовувати ті ж самі організаційно-управлінські засоби, методи, форми, що і в попередній історичний період розвитку освіти.

Саме організаційно-управлінські інновації виступають основою і передумовою будь-яких кардинальних змін системи і є визначальним чинником переведення системи у якісно інший стан. Удосконалення змісту, ускладнення функцій і умов діяльності сучасного закладу дошкільної освіти потребують значних змін в організаційному та технологічному аспектах менеджменту освіти.

Навчальна дисципліна «**Менеджмент у системі дошкільної освіти**» є обов'язковою навчальною дисципліною для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Метою викладання навчальної дисципліни «Менеджмент у системі дошкільної освіти» є набуття фундаментальних знань про менеджмент дошкільної освіти та оволодіння практичними навичками використання сучасного управлінського інструментарію в процесі досягнення поставлених цілей і завдань роботи закладів дошкільної освіти.

Завдання курсу:

- формування знань, умінь, навичок в галузі організації роботи з дошкільної освіти і управлінні нею на різних її рівнях;
- вивчення теоретичних основ і передового досвіду менеджменту в системі дошкільної освіти;
- ознайомлення з історією організації дошкільної справи в Україні;
- вивчення методів і прийомів керівництва колективом працівників закладу дошкільної освіти;
- формування професійної майстерності, організаційно-педагогічних умінь;
- оволодіння навичками самостійної роботи з Державними документами та підзаконними актами, науковою та методичною літературою;
- розвиток здібностей використовувати отримані знання і уміння в практиці управління дошкільною освітою.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у магістранта мають бути сформовані програмні компетентності (відповідно освітньо-професійної програми Дошкільна освіта), а саме:

Класифікація компетентностей	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Інтегральна компетентність	Здатність компетентно розв'язувати складні задачі й проблеми в організації та моніторингу освітнього процесу в системі дошкільної освіти або в процесі навчання фахівців із дошкільної освіти в закладах вищої освіти, що передбачає проведення досліджень, та/або здійснення інновацій у ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.			
Загальні компетентності				
КЗ-5. Здатність працювати в команді.	Знати та усвідомлювати необхідність роботи в команді для створення доброзичливої атмосфери та дружніх взаємовідносин в колективі закладу дошкільної освіти та в роботі з батьками.	Володіти вмінням вибудовувати алгоритм ефективної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу та планувати стратегію розвитку колективу.	Толерантно ставитись до думок і позицій інших учасників освітньо-виховного процесу та колективу в цілому, виявляючи педагогічний такт і повагу.	Відповідально ставитись до прийняття колективних рішень, аргументовано пропонувати й відстоювати власні ідеї, пропозиції.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності				
КС-1. Здатність організувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.	Знати сучасні концепції, програми, завдання, зміст, традиційні та інноваційні методи, форми, засоби, технології організації освітнього процесу в ЗДО; особливості та інструментарій психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу; методи діагностики та розвитку дітей дошкільного віку, види і зміст контролю за його перебігом.	Реалізовувати завдання сучасних концепцій та програм дошкільної освіти, надавати допомогу вихователям щодо вибору методик діагностування досягнень у розвитку дітей з різних розділів програм навчання та виховання. Аналізувати й інтерпретувати отримані результати та розробляти індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами.	Знаходити та використовувати різноманітні засоби комунікації для мотивування педагогів опанувати та застосовувати в ЗДО сучасні засоби й технології навчання і виховання дітей.	Брати відповідальність за якість і результативність освітнього процесу в ЗДО та доцільність використання дібраних технологій.

<p>КС-2. Здатність здійснювати методичний супровід освітньої діяльності закладу дошкільної освіти.</p>	<p>Знати традиційні та інноваційні технології методичного супроводу освітнього процесу в ЗДО. Знати сучасні методичні розробки та досягнення вітчизняних і зарубіжних педагогів у галузі дошкільної освіти.</p>	<p>Уміти застосовувати в практичній діяльності здобутки сучасних науковців (вітчизняних і зарубіжних) та педагогів-практиків, спрямовуючи їх на особистісний розвиток кожної дитини дошкільного віку.</p>	<p>Будувати комунікативну стратегію, тактику та техніку взаємодії з колективом ЗДО, організувати спільну діяльність для обміну досвідом, впровадження в роботу наукових наробок з метою підвищення особистісного рівня.</p>	<p>Відповідально ставитись до добору матеріалів методичного супроводу освітньої діяльності та рівня володіння сучасними техніками.</p>
<p>КС-4. Готовність до організації фінансово-господарської діяльності закладів дошкільної освіти.</p>	<p>Знати джерела фінансування, кошторис доходів та видатків як основний планово-фінансовий документ, його структуру, принципи фінансування, показники та контрольні цифри для складання кошторису; правила ведення та зберігання фінансової документації.</p>	<p>Уміти планувати та координувати фінансово-господарську діяльність закладів дошкільної освіти: розробляти та контролювати кошторис доходів та видатків, раціонально використовувати кошти, економити ресурси, залучати додаткові джерела фінансування для розвитку закладу дошкільної освіти, вести та зберігати звітну документацію.</p>	<p>Здійснювати ділове спілкування з різними категоріями працівників, відповідальних в закладі дошкільної освіти за виконання фінансово-господарської діяльності. Колегіально вирішувати питання планування бюджету та раціонального використання коштів.</p>	<p>Забезпечувати прозорість та ефективність розподілу й використання коштів. Дотримуватись фінансової дисципліни, норм планування і термінів фінансової звітності.</p>
<p>КС-7. Здатність до організації співпраці закладу дошкільної освіти з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців до партнерства з батьками.</p>	<p>Знати і розуміти соціально-психологічні підходи до взаємодії закладу дошкільної освіти з різними соціальними інституціями. Знати форми партнерської роботи з</p>	<p>Уміти поширювати і застосовувати у власній педагогічній діяльності досвід сімейного виховання; планувати роботу з проблемними сім'ями; організувати співпрацю з</p>	<p>Ініціювати і розвивати партнерські відносини з батьками, соціальними, громадськими, професійними інституціями. Активно впливати на проблемні сім'ї через різні</p>	<p>Нести спільну відповідальність з батьками, соціальними, громадськими, професійними інституціями за розвиток і виховання дітей. Розширювати повноваження батьків у роботі закладу</p>

	батьками, індивідуальні, групові, масові технології соціально-педагогічного патронажу сімей, зміст та форми просвітницької роботи серед громадськості.	органами місцевого самоврядування, з науковими, соціальними, медичними та іншими установами та працівниками.	форми комунікативної взаємодії, поширювати психолого-педагогічні знання серед населення й батьків.	дошкільної освіти через діяльність батьківських зборів, батьківського комітету тощо.
КС-8. Здатність здійснювати нормативно-правове регулювання діяльності закладу дошкільної освіти, керуючись законодавчими документами та основами професійної етики.	Знати законодавчу базу, нормативно-правові документи, що регламентують діяльність закладів дошкільної освіти. Розуміти принципи, завдання та зміст адміністративно-ї, методичної, проектної, освітньої діяльності в закладах дошкільної освіти.	Уміти планувати роботу закладу дошкільної освіти, опираючись на державні нормативно-правові документи; застосовувати різні форми управлінської діяльності, дотримуючись професійної етики.	Доводити до відома працівників та обговорювати зміст законів, нормативно-правових актів, що регулюють діяльність закладів дошкільної освіти.	Нести відповідальність за функціонування закладу дошкільної освіти як осередка культури, здатного до організації безпечної життєдіяльності дітей в рамках нормативно-правового регулювання.

2. Передумови для вивчення дисципліни «Менеджмент у системі дошкільної освіти»

Опановуючи зазначений перелік компетентностей, магістранти мають актуалізувати знання з курсів: «Сучасні концепції виховання та освіти дошкільників», «Управління у системі ЗДО».

3. Результати навчання за дисципліною за навчальною дисципліною «Менеджмент у системі дошкільної освіти»

Формулювання результатів навчання для обов'язкових дисциплін має базуватися на результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою (програмних результатах навчання) та деталізувати їх. Формулювання результатів навчання мають зазначати рівень їх сформованості, наприклад, через його достатність для вирішення певного класу завдань професійної діяльності та/або подальшого навчання за освітньою програмою.

ПРН-3	Встановлювати взаємодію з різними соціальними інституціями, категоріями фахівців та батьками з метою забезпечення якості дошкільної освіти, реалізації дослідницьких та інноваційних проєктів.
ПРН 5	Організовувати методичний супровід освітньої діяльності в мультикультурному середовищі закладу дошкільної освіти для формування в дітей поваги до різних національностей та здатності до взаємодії.
ПРН 7	Знати і використовувати в практичній діяльності законодавчу базу дошкільної освіти.
ПРН 10	Володіти вміннями й навичками аналізу, прогнозування, планування, організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії.
ПРН 11	Організовувати харчування, медичне обслуговування, оздоровлення дітей.
ПРН 12	Уміти планувати та координувати фінансово-господарську діяльність закладів дошкільної освіти.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100	<p><i>магістрант:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – володіє на високому рівні теоретичними і практичними знаннями з менеджменту дошкільної освіти; – знає зміст основних змістових ліній навчальної дисципліни; – викладає навчальний матеріал з кожної теми у повному обсязі та ілюструє його практичними приладами; – на високому рівні володіє методикою застосування сучасних інноваційних технологій з управлінської діяльності; – володіє традиційними та новими методичними підходами до викладання конкретних тем, наводить приклади за сучасними підходами та приклади з передового педагогічного досвіду менеджменту дошкільної освіти; – засвоїв основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою навчальної дисципліни; – проявив творчі здібності в розумінні, логічну, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; <p>засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної управлінської діяльності.</p>
82 - 89	<p><i>магістрант:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – володіє на належному рівні теоретичними і практичними знаннями з менеджменту дошкільної освіти; – знає зміст основних змістових ліній навчальної дисципліни; – знає обсяг та послідовність викладу навчального матеріалу певної теми, достатньо повно та усвідомлено викладає навчальний матеріал; – володіє на належному рівні сучасними педагогічними технологіями розвитку управлінської діяльності; – знає традиційні і нові методичні підходи до викладання

	<p>конкретних тем;</p> <ul style="list-style-type: none"> – демонструє уміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою; – засвоїв літературу, рекомендовану програмою; <p>засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.</p>
74 - 81	<p><i>магістрант:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – володіє на достатньому рівні теоретичними і практичними знаннями з менеджменту дошкільної освіти, але припускає низку помітних помилок; – знає зміст основних змістових ліній навчальної дисципліни; – знає обсяг та послідовність викладу навчального матеріалу певної теми, достатньо повно та усвідомлено викладає навчальний матеріал; – володіє на достатньому рівні сучасними педагогічними технологіями розвитку менеджменту дошкільної освіти; – засвоїв літературу; – показав систематичний характер знань з дисципліни; здатний до самостійного виконання подальшої профдіяльності.
64 - 73	<p><i>магістрант:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – володіє теоретичними знаннями з менеджменту дошкільної освіти поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування; – знає науково-методичні засади менеджменту; – знає зміст основних змістових ліній навчального предмета, але допускає неточності у викладі обсягу та порушує послідовності подання навчального матеріалу; – виявляє поверхові знання у висвітлені певних тем курсу; – не володіє на належному рівні сучасними педагогічними технологіями менеджменту дошкільної освіти; – на низькому рівні володіє традиційними і нетрадиційними методичними підходами до викладання конкретних тем; – узагальнення, які робить магістрант, стосуються лише конкретних питань навчального матеріалу; – ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, принципи, які може усунути самостійно.
60 - 63	<p><i>магістрант:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – виявив знання основного навчального матеріалу дисципліни в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; – знає науково-методичні засади теорії та технології менеджменту дошкільної освіти на низькому рівні; – знає зміст основних змістових ліній навчального предмета, але допускає неточності у викладі обсягу та порушує послідовності подання навчального матеріалу; – виявляє поверхові знання у висвітлені певних тем курсу; – не володіє на належному рівні сучасними педагогічними технологіями розвитку менеджменту дошкільної освіти; – на низькому рівні володіє традиційними і нетрадиційними методичними підходами до викладання конкретних тем;

	узагальнення, які робить магістрант, стосуються лише конкретних питань навчального матеріалу, які робить з допомогою викладача.
35-59	<p><i>магістрант:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – має поверхові знання з менеджменту дошкільної освіти; – виявляє нечіткі знання науково-методичних засад у вивченні менеджменту дошкільної освіти; – допускає порушення послідовності викладу навчального матеріалу; – припускається грубих помилок у викладі навчального матеріалу; – поверхово володіє традиційними і нетрадиційними методичними підходами до викладання конкретних тем; – не вміє робити узагальнень та ілюструвати теоретичні положення відповідними прикладами з використанням сучасних навчальних технологій.
1 - 34	<p><i>магістрант:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – не мав знань зі значної частини навчального матеріалу; – допускає принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань; <p>не спроможний самостійно засвоїти програмовий зміст.</p>

Розподіл балів

Поточний контроль					Разом	Сума	Підсумковий (екз.)	Загальна сума
РОЗДІЛ 1		РОЗДІЛ 2						
Т 1.1	Т 1.2	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	50	75	25	100
Поточний контроль								
7	7	12	12	12				
Контроль самостійної роботи					25			
5	5	5	5	5				

Об'єктом додаткового заохочення може бути виконання інших видів робіт: участь Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях, семінарах-практикумах, Вебінарах, Майстер-класах, підготовка та публікація студентської наукової роботи за тематикою навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: екзамен, тестування, творчі завдання, презентації результатів виконаних завдань, оцінка самостійної роботи магістрантів.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи менеджменту в системі дошкільної освіти

Тема 1.1. Менеджмент як галузь знань у сфері педагогічної освіти.

1. Сутність поняття менеджмент у сфері управлінської діяльності.
1. Чинники, що зумовлюють необхідність управління в галузі дошкільної освіти.
2. Сучасні підходи до управління дошкільною освітою. Управлінська система у проєкті нової концепції розвитку дошкільної освіти в Україні від 03.06.2020 р.

Тема 1.2. Реалізація основних засобів освітнього менеджменту.

1. Основні методи управлінської діяльності.
2. Загальна характеристика функцій освітнього менеджменту.
3. Специфічні функції менеджменту дошкільної освіти.

РОЗДІЛ 2. Практичний аспект менеджменту дошкільної освіти

Тема 2.1 Управлінська компетентність директора закладу дошкільної освіти.

1. Права та обов'язки педагогічних працівників у сфері дошкільної освіти.
2. Управління та громадське самоврядування закладу дошкільної освіти.
3. Атестація педагогічних працівників закладу дошкільної освіти.
4. Роль професійної компетентності в управлінській діяльності керівника.

Тема 2.2. Управління адміністративною діяльністю закладу дошкільної освіти.

1. Фінансово-господарська діяльність ЗДО.
2. Організація харчування дошкільників.
3. Проведення літніх оздоровчих заходів.

Тема 2.3. Управління матеріально-технічною базою закладу дошкільної освіти.

1. Створення й удосконалення матеріально-технічної бази, санітарно-гігієнічних умов у закладі дошкільної освіти.
2. Підготовка ЗДО до нового навчального року та зимового періоду.
3. Відкриття нових закладів дошкільної освіти різних типів.
4. Діловодство в закладі дошкільної освіти.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи менеджменту в системі дошкільної освіти												
Тема 1.1. Менеджмент як галузь знань у сфері педагогічної освіти	23	2	2		1	18	23	1	1		21	
Тема 1.2. Реалізація основних засобів освітнього менеджменту.	23	2	2		1	18	23	1	1		21	
РОЗДІЛ 2. Практичний аспект менеджменту дошкільної освіти												
Тема 2.1. Управлінська компетентність директора закладу дошкільної освіти	25	2	4		1	18	25	1	1		23	
Тема 2.2. Управління адміністративною діяльністю закладу дошкільної освіти.	25	2	4		1	18	25	1	1		23	
Тема 2.3. Управління матеріально-технічною базою закладу дошкільної освіти.	24	2	4		1	18	24				24	
Усього годин	120	10	16		4	90	120	4	4		112	

6.3. Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Менеджмент як галузь знань у сфері педагогічної освіти	2	1
2	Реалізація основних засобів освітнього менеджменту.	2	1
3	Управлінська компетентність директора закладу дошкільної освіти	4	1
4	Управління адміністративною діяльністю закладу дошкільної освіти	4	1
5	Управління матеріально-технічною базою закладу дошкільної освіти	4	
Разом		16	4

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Кривжко В. В. Павлютенков Е. М. *Основи менеджмента в освітанні: теорія, практика і психологія успішного управління* Запоріжжя : Просвіта, 2000. 260 с.
2. Крушельницька О. В. Мельничук Д. П. *Управління персоналом*: навч. посіб. К. : Кондор. 2003. 296 с
3. Кузьмін О. Є. Мельник О. Г. *Основи менеджменту* : підручник К. : Академвидав, 2003. 416 с.
4. Мостенська Т. Л. *Менеджмент*: підручник. 2-ге вид. К. : Кондор, 2012. 758 с.
5. Даниленко Л. Карамушки Л. (ред.) *Освітній менеджмент* : навч. посіб. К. : Шкільний світ, 2003. 400 с.
6. Рудінська О. В. *Менеджмент* : підручник К. : Ніка-Центр, 2002. 336 с.
7. Пономаренко Т.О. *Теорія і методика формування управлінської культури керівників дошкільної освіти*: монографія. Суми: Видавець Вінниченко М. Д., 2017. 440 с.

Додаткові:

1. *Енциклопедія освіти АПН України* ; [голов. ред. В. Г. Кремень]. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
2. Осовська Г. В. (ред.). *Економічний словник*. К. : Кондор, 2007. 358 с.

Інформаційні ресурси:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція». 2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
2. Додаток до листа МОН України від 21 серпня 2023 р. № 1/12490-23 «Методичні рекомендації про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році». URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-okremi-pitannya-diyalnosti-zakladiv-doshkilnoyi-osviti-u-20232024-navchalnomu-roci>
3. Закон України «Про дошкільну освіту» № 2628-III від 11.07.2001. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>.
4. Закон України «Про освіту» № 2145-VIII від 05.09.2017 р. URL: <http://osvita.ua/legislation/law/2231/>
5. Концепція «Нова українська школа». 2016. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
6. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В.Б., 2020. 44 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/12ta1d3vfwTtFhITpMTCl-NO3SISU47Gd/view>
7. Методичні рекомендації до оновленого Базового компонента дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/605/0be/86b/6050be86b4f68482865820.pdf>

8. Перелік ігрового та навчально-дидактичного обладнання для закладів дошкільної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/perelik-igrovogo-ta-navchalno-didaktichnogo-obladnannya>
9. Програми розвитку дітей. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>